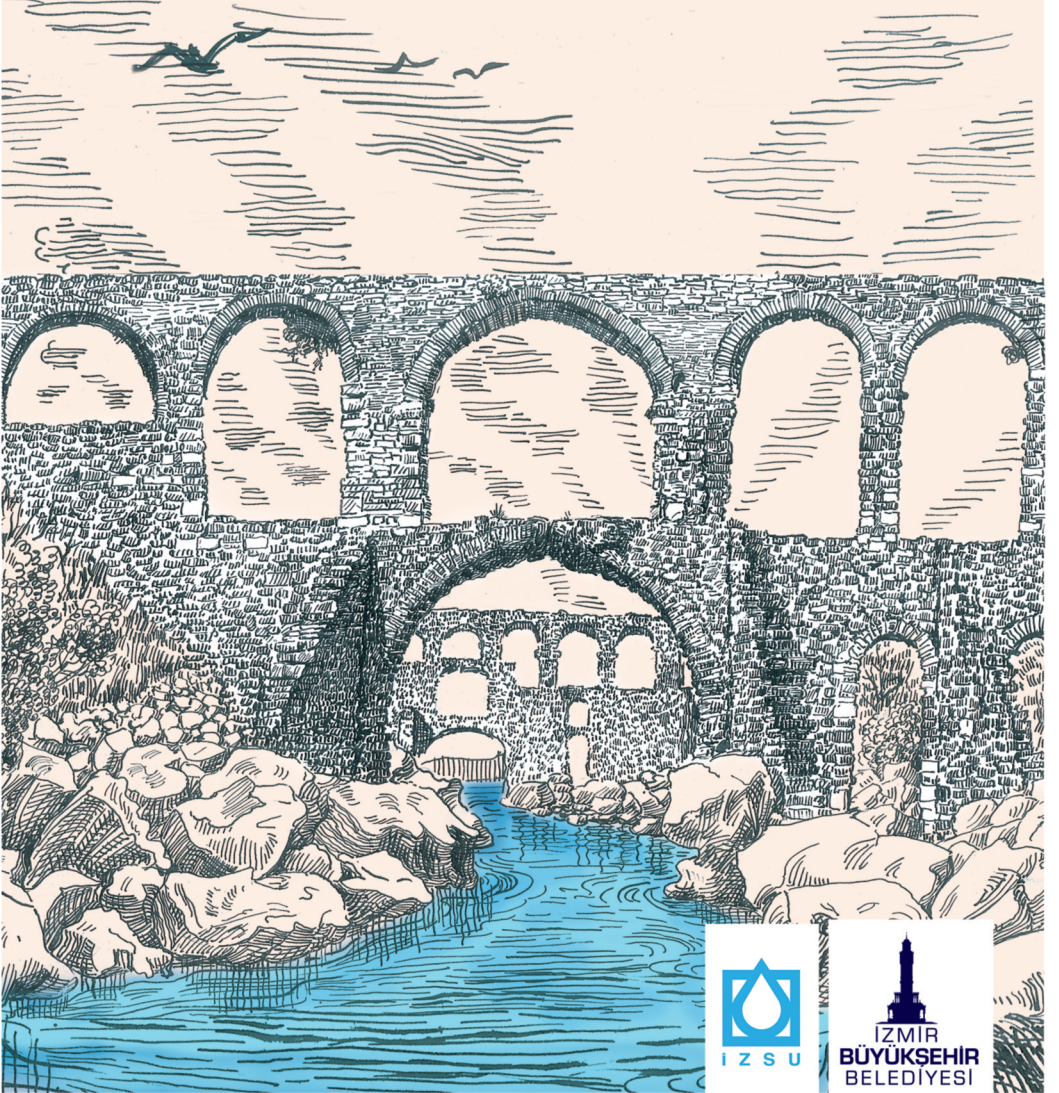

İZMİR'DE SUYUN SERÜVENİ

İZMİR'DE SUYUN SERÜVENİ

Bu kitapçık İBB Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi tarafından
İZSU Genel Müdürlüğü'nün katkılarıyla hazırlanmış olup
İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kültür hizmetidir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi
Konak-İZMİR
Tel: 0 232 293 12 00
www.izmir.bel.tr

İZMİR'DE SUYUN SERÜVENİ

Mart 2017 ©İzmir Büyükşehir Belediyesi

Yayına Hazırlayan: Asil Kaya

Grafik Tasarım-Uygulama: Gülsüm Berdan Eren

Bu kitabın sergisi 21/04/2017 ile 01/07/2017 tarihleri arasında
APİKAM sergi salonunda gerçekleştirilecektir.

Su, insanlık tarihi boyunca hayatın vazgeçilmez unsurlarından biri olagelmıştır. Tarih boyunca şehirler su kenarlarına kurulmuş ve yerleşik hayata geçen topluluklar için suya olan ihtiyaç her dönem güncelliğini korumuştur. Halkapınar pınarları (mitolojik adı ile Diana hamamları) ve çevresi, antik dönemden bu yana İzmir'in su ile öne çıkan yerleşim yerlerinden biri olmuştur. Bu alanda yer alan su kuyuları İZSU'nun denetiminde ve gözetiminde İzmir kentinin su ihtiyacını karşılamaya halen devam etmektedir.

Bugünü yaşayan toplumlar olarak geçmişimizi bilmek, öğrenmek ve bugünkü bilgilerimizle birlikte gelecek nesillere aktarmak en önemli görevlerimizden biridir. Bu kitapta ve sergide, 8000 yıllık geçmişinde birbirinden farklı onlarca medeniyete, kültüre, inanca ev sahipliği yapmış İzmir kentinin varoluşundan bugüne değin köprü kuran 'su'yun serüveninden kısa kesitler gösterilmesi amaçlanmaktadır.

İzmir İli sınırlarında suyun ilkçağdan günümüze kadar olan serüveni ile birlikte İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (İZSU) kuruluşundan itibaren 30 yıldır süren çalışmalarının ortaya konulması amaçlanan bu etkinliğin İzmir halkına faydalı olması dileklerimle...

Behiye Fügen SELVİTOPU
İZSU GENEL MÜDÜRÜ

İZMİR'DE
SUYUN SERÜVENİ

GİRİŞ

Yaşamın temel kaynağı olan su, canlı varlığının olmazsa olmaz bileşenlerinden bir tanesidir. Öyle ki canlıların en küçük yapı taşı olan hücrenin dahi en önemli bileşeni sudur. Kainatta yaşam belirtisi taşıyan her varlığın temelinde suyun bulunmasından dolayıdır ki suyun olduğu yerde yaşam, yaşamın olduğu yerde su var demektir.

Tarihte ilk medeniyetlerin ortaya çıktığı coğrafyalara bakıldığında, suyun bulunduğu verimli toprakların söz konusu medeniyetlerin doğuşunda önemli bir etken oldukları görülecektir. Nitekim binlerce yıllık geçmişinde birbirinden farklı onlarca medeniyete, kültüre, inanca ev sahipliği yapmış, “medeniyetler beşiği” İzmir’in bu özelliğe sahip olmasında suyun yadsınamaz derecede büyük payı vardır.

İzmir’in önemli su kaynaklarından olan Halkapınar Gölü’nün tarihin babası Herodot tarafından “*Bereket Tanrıçası güzeller güzeli Artemis’in (Diana)¹ yanındaki perilerle birlikte gelip her gün yıkandığı yer*” olarak nitelendirilmesi ve bu nedenle de tarihe “*Diana Hammamları*” adıyla mâl olması ve bu adla çeşitli mitolojik efsanelerde ele alınması, bir su kaynağının İzmir’in tarihsel ve kültürel birikimine ne denli büyük katkısı olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Hiç kuşku yok ki su kaynaklarının İzmir’in tarihsel birikimine yaptığı katkı bunlardan ibaret değildir. Yine çeşitli kaynaklardan akan suların yerleşim yerlerine getirilmesi için yapılan su yolları, bu su yolları üzerinde kurulan kemerler, köprüler, çeşmeler ve sebiller gibi yapılar, çeşitli dönemlerde İzmir’de yaşayan insanların izlerini

---

¹ Artemis’in ismi Roma mitolojisinde “Diana” olarak geçmektedir.

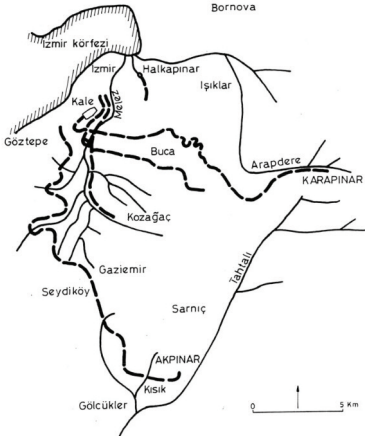

*Smyrna antik kentine ait çeşme kalıntısı
(Prof. Dr. Meral Akurgal Smyrna - Bayraklı Kazıları)*

günümüze taşıyarak kentin birikiminin oluşmasında önemli bir yer edinmişlerdir. Ki, günümüzden 5000 yıl öncesine ait izlerin bulunduğu Smyrna Antik Kenti'nde içme suyu temini için yapılmış olan bir çeşme kalıntısı önemli bir eser olarak kabul edilebilir.

Bugün İzmir'in "Medeniyetler Beşiği" olarak anılmasına katkı sunan diğer su kaynaklarını Karapınar Suyolu, Akpınar Suyolu, Kapancıoğlu Suyolu, Melez Vadisi'ndeki Bizans Suyolu, Osmanağa Suyolu ve Vezir Suyolu olarak sıralamak mümkündür.²

² Georg Weber, İzmir'in Su Yolları, Haz. İlhan Pınar, Birinci Basım, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı, İzmir 2011, s. 9

İzmir'e su ileten başlıca su yollarının geçgileri (ÖZİŞ, Ü.; ÖZDEMİR, Y.; KOSOVA, A.; ÇÖRDÜK, A. (1999): İzmir'in tarihi su getirme sistemleri. İzmir, Mühendislik ve Diğer Meslek Odaları İzmir Şubeleri, "İzmir Su Kongresi", s.45-56.)

Karapınar su yolunda bütün bir taş boru (Foto: Ünal Özış)

Karapınar Suyolu; İzmir'in ilk su iletim hatlarından birisi olarak bilinir. Nif Dağı'nın yamaçlarındaki suların pişmiş toprak künkler vasıtasıyla kente taşındığı bu su yolu, bir mühendislik eseri sayılabilir. Nitekim bu suyunun üzerinde bulunan ve gerek malzemesiyle gerekse işçiliğiyle Geç Roma dönemini işaret

eden, ancak kimi bilim insanları tarafından Roma imparatorluk döneminin başına ait olduğu öne sürülen bir su kemeri mevcuttur.³

Akpınar Suyolu; günümüzde Menderes'e bağlı bulunan ve eski bir Rum köyü olan Kısıc'ın doğusundan doğan bu su, Roma dönemine ait iki yazıta göre bugün Bayramyeri olarak bilinen Değirmen Dağı'ndaki Zeus Tapınağı'na iletilmekteydi.⁴

Kapancıoğlu Suyolu; Tepecik'in kuzeyinden doğan, İzmir'in ünlü ailelerinden Kapancıoğlu ailesinin yaptırdığı çeşmeye su taşıyan ve Roma döneminde de⁵ kullanılmış olduğuna dair izler taşıyan bir su yoludur.

³ Ergün Laflı, "Geç Antikçağda Smyrna'nın Su Yollarına İlişkin Bazı Belgeler", II. Su Yapıları Sempozyumu, Diyarbakır 16-18 Eylül 2011, s. 62

⁴ Georg Weber, a.g.e., s. 31

⁵ Georg Weber, a.g.e., s. 39

Bir zamanlar İzmir'e hayat veren suyu taşıyan Kızılçullu Su Kemerleri

Melez Vadisi'ndeki Suyolu; Georg Weber'in Alman Arkeoloji Enstitüsü için hazırladığı rapora göre Buca'nın doğusundaki Kanlıgöl-Kaynaklar bölgesi sularını ve Meles Çayı'nı yüksek su kemeriyle aşarak, Kadifekale'nin doğu eteklerinden dolaşan⁶ bir suyoludur. Buca Suyolları olarak da anılan bu su yolu hem antik dönemde hem de sonraki dönemlerde kullanılmıştır.

Osmanağa Suyolu; İzmir'in en önemli su yollarından birisidir. Weber'e göre kaynağını Şirinyer Tren İstasyonu'nun güneyinde kalan Buca düzlüğünden alan bu su yolu, kaynaklarda "*Gaius Sextilius Pollio Aquaduct*" olarak da geçen ve Geç Antikçağ'a tarihlenen⁷ Kızılçullu Su Kemerleri'nin de yer aldığı önemli bir suyoludur.

25 Muharrem 1143 (10 Ağustos 1730) tarihli bir vakfiye suretine göre;⁸ bu suyolundan akan sular, o dönemde varlıklı ve önemli bir

⁶ Georg Weber, a.g.e., s. 41

⁷ Ergün Laflı, a.g.m., s.62

⁸ M. Münir Aktepe, "İzmir Suları Çeşme ve Sebilleri İle Şadırvanları Hakkında Bir Araştırma", Tarih Dergisi, Sayı:30, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul 1976, s. 150

1674 yılında Köprülü Fazıl Ahmet Paşa tarafından yaptırılan Vezir Suyolu Kemerİ

mevki' sahibi olmanın yanı sıra İzmir'in imarı için büyük hizmetler vermiş olan Hacı Osman Ağa'nın⁹ Sinekli'ye (bugünkü Yeşildere'ye) kemerler yaptırması suretiyle İzmir'deki evlere taşınmış ve varlığını Cumhuriyet döneminde de sürdürmüştür.

Vezir Suyolu; İzmir'deki önemli su yollarından bir diğeridir. 1664 yılının ilkbaharında meydana gelen depremde büyük hasar gören İzmir, o dönemin sadrazamı Fazıl Ahmed Paşa'nın çabalarıyla yeniden ayağa kalkmıştır. Kente onlarca çeşme, köprü, han, çarşı ve hamam inşa ettiren¹⁰ Fazıl Ahmed Paşa, kente en büyük hizmetini bugün "Vezir Suyu" adıyla anılan suyun kente getirilmesini sağlayarak yapmıştır.

İngiliz Konsolosu ve bilim insanı Rycout, Vezir Suyolu'nun tarihçesi ve kent için ne denli önemli olduğunu şu ifadelerle dile getirmektedir:

⁹ Raif Nezihî'ye göre Osman Ağa Vezir Fâzıl Ahmed Paşa'nın Kâhyâsıdır. M. Münir Aktepe, a.g.m., s.151; yine Osman Ağa, İzmir Şehri Rehberi'nde ise Vezir Fâzıl Ahmed Paşa'nın vekili harcı olarak nitelendirilmektedir. Suad Yurdkoru, İzmir Şehri Rehberi 1941, Meşher Matbaası, İzmir 1941, s. 134

¹⁰ Raif Nezihî, İzmir'in Tarihi, Haz. Erol Üyepazarcı, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı, Birinci Basım, 6. fasikül, İzmir 2001, s. 8

“Kalenin arka tarafında çayın yatağından İzmir'deki çeşmelere su ulaştıran bir su kemeriyle karşılaşılır. Bu su kemeri 1674 yılında Vezir Ahmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. ... Bu yeni su hattının sayesinde sadece yeni yapılan yapılar (Vezirhan gibi) suya kavuşmakla kalmamış, kentteki 10 eski çeşme onarılarak yanı sıra da 73 yeni çeşme daha yaptırılarak kentin su ihtiyacı büyük ölçüde karşılanmış. Böylece uzaktan su taşımak zorunda kalan İzmirli çok daha kolay bir şekilde suya kavuşmuş oldular. Koca kıta Asya'nın birçok şehrinde olduğu gibi”¹¹

Yukarıda bahsedilen diğer suyollarının dışında da çeşitli su kaynakları bulunduğu bilinmektedir. Ki Efes'e su taşıyan su yolları ile birlikte Metropolis'e can veren, Foça'ya, Aliğa'ya ve Bergama'ya hayat bahşeden su yolları bunların en önemli örneklerindedir.

Ayrıca Prehistorik çağlardan itibaren İzmir'e su sağlayan ve yazar Georgios Akropolites tarafından “*Periklystra*” olarak adlandırılan Halkapınar'ın¹² dışında, bilinen önemli kaynaklardan bir tanesi de “*Damlacık Pınarı*”dır. Bu pınar, yıllar boyunca bugünkü Konak mıntıkasında önemli bir su kaynağı görevi görmüştür. Nitekim boşa akan bu pınardaki su 1720 yılında Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından sahiplenilmiş ve bu vesileyle su, yakında bulunan mes-cide ve sabun-hanelere kadar götürülmüştür.¹³ Bu arada günümüzde İkiçeşmelik semtine adını veren çeşmelerin de kaynaklarını Damlacık Pınarı'ndan aldığını belirtmekte fayda vardır.

Görüldüğü üzere İzmir'de suyun kullanımı konusunda tarihin çeşitli dönemlerinde birtakım çabalar sarf edilmişse de her geçen yıl

---

¹¹ Georg Weber, a.g.e., s. 46 – 47

¹² Ersin Döğer, İzmir'in Smyrna'sı Paleolitik Çağ'dan Türk Fethine Kadar, İletişim Yayınları İzmir Dizisi 4, İstanbul 2006, s. 171

¹³ M. Münir Aktepe, a.g.m., s. 152 – 153

artan nüfusa paralel olarak kentteki su ihtiyacı artış göstermiştir. Özellikle Osmanlı döneminde vakıflar eliyle yapılan çeşmeler, kısmen rahatlatıcı bir etki yaratmış, ancak bir süre sonra bu çeşmeler de yetersiz kalmaya başlamıştır. Öyle ki 19. yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde, ticari canlılığın da etkisiyle giderek metropolleşmeye başlayan İzmir'in en önemli gündemi “su sorunu” olmuştur. Dağıtım şebekesindeki ilkelik nedeniyle halka yeteri kadar suyun ulaştırılmaması, ulaştırılan suların da sağlıksız koşullarda olması gibi olumsuzlukların üzerine bir de su menbalarının korunmasından sorumlu olan “suyolcu”ların sürekli künklerin kırılmasını ve su yollarının onarımını bahane ederek (kısacası görevini kötüye kullanarak) halktan para toplaması, su sorununu kentin en önemli gündem maddesi haline getirmiştir.

Söz konusu faktörler, liman kenti olması nedeniyle önemli bir ticari potansiyele sahip olan İzmir'in bu önemli sorununa neşter vurmaya gerekli kılmıştır.

Kaynağını Damlacık Pınarı'ndan alan tarihi İkiçeşmelik

İzmir'de İlk Su İmtiyazı: İZMİR OSMANLI ANONİM SU ŞİRKETİ

İzmir'de baş gösteren su sıkıntısı, yeni bir durum değildi. Nitekim Münir Aktepe, 19. yüzyılın ortalarında Narik isimli bir Ermeni mühendisinin İzmir'de artezyen kuyuları açmak için bir girişimde bulunduğundan bahsetmektedir.¹⁴ Narik Efendi'nin bu teşebbüsüne ya onay çıkmamış, veyahut Narik Efendi bu teşebbüsünde başarısız olmuş ki su sıkıntısı büyüyerek devam etmiştir.

19. yüzyılın sonlarına doğru altyapı eksikliğinden kaynaklı olarak sokağa bırakılan atıksuların yarattığı salgın hastalıklarla mücadele eden halk, yerel yönetimlere büyük tepki göstermeye başlamıştır.¹⁵ Bir de tüm bu olumsuzluklara ilaveten sık sık kesilen suların salgın hastalıkların etkisini arttırmasına neden olması, halkta adeta bıkmıklık hali yaratmıştır.

İzmir'de ortaya çıkan tablo, su imtiyazını gündeme getirirken, yaşanan olumsuzluklar da imtiyaz fikrini ortaya atanların ana argümanı olmuştur. Kaldı ki su imtiyazını savunanların “*yukarı mahallat*” adı verilen suyun olmadığı bölgelere dahi sağlıklı su temin edileceğine yönelik vaatleri, suyolcularına para sızdırmaktan yorulmuş, salgın hastalıklarla boğuşan, çeşmesinde suyu akmayan, aksa bile mikroptan neredeyse içilemeyen mahallerde yaşayan insanlardan da büyük destek görmüştür.

İmtiyaz fikrinin halktan da büyük destek görmesi üzerine İzmir Valisi Mehmed Kamil Paşa,¹⁶ Göztepe ve Karataş'a mecburi olarak, Bornova, Karşıyaka, Hacılar ve Işıklar'a ise keyfiyete göre su ver-

¹⁴ M. Münir Aktepe, a.g.m., s. 136

¹⁵ Hizmet, 6 Mart 1888, 10 Eylül 1892; Erkan Serçe, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İzmir'de Belediye (1868 – 1945), Dokuz Eylül Yayınları, 1. Baskı, İzmir 1998, s. 68

¹⁶ Vali Mehmed Kâmil Paşa, daha sonra sadrazamlık görevinde bulunmuştur.

Bir zamanlar halkın su ihtiyacının karşılanmasında sebiller önemli bir işleve sahiptilerdi

İzmir Suları Osmanlı Anonim Şirketi adına 1895 tarihinde çıkarılmış hisse senedi

mek amacıyla kentin su imtiyazını önce İbrahim Niyazi Bey'e vermiş ve bu imtiyaz daha sonra Belçikalılara geçmiştir.

Resmi daireler, hastaneler ve belediye gibi kuruluşlara bedava su verilmesi ve belediyenin saptayacağı yirmi ayrı noktaya halk çeşmesi yapılması gibi şartları kabul eden Belçikalı girişimciler, "İzmir Osmanlı Su Şirketi" adını verdikleri şirketin 11 Mayıs 1310 (1894) tarihinde Vali Mehmed Kâmil Paşa'nın tescil etmesiyle imtiyazı resmen almış oldular.

Kuruluşunun hemen ardından hisse senetleri çıkaran ve bunları satışa sunan şirket, böylelikle yatırım için gerekli sermayeyi bulmuş oldu. Deyim yerindeyse, sıfır sermayeyle hizmet için gerekli olan parayı yine İzmirlilerden toplayan şirket, sağlıklı içme sularının temin edileceği Halkapınar'da tesis inşaatına başladı.

İmtiyazı alan Belçikalı şirketin Halkapınar'da inşa ettiği tesis

Müteahhit Delkurof'un öncülüğündeki ekip Halkapınar'da bir ana sarnıç, buharla çalışan bir merkez pompa istasyonu, bir su deposu ve gerekli boruların imalatını tamamlayarak Haziran 1898'de halk çeşmelerine,¹⁷ aynı yılın Eylül ayında¹⁸ da diğer yerlere su vermeye başlamıştır.

Şirket, temin ettiği suları en çok su ihtiyacı hisseden yukarı mahallelere yerine halihazırda Vezir ve Osman Ağa sularından faydalanan aşağı mahallelere vermeyi tercih etmiştir. Bu durum kentin yalnızca aşağı mahallelerinde oturanlar arasında bir memnuniyet yaratmıştır. O dönemde su şirketinin hizmetlerinden faydalanan bölgede oturan Ragıppaşazâde Mehmed Ali Bey'in aktardığı şu anektot da bu memnuniyetin bir tezahürüdür:

¹⁷ Erkan Serçe, a.g.e., s. 127

¹⁸ Erkan Serçe, a.g.e., s. 126

“Kamil Paşa Halkapınar suyunu isale ettirmişlerdir. ... içimi tatlı olan Vezir, Osman Ağa ve Hasib Efendi sularının ... yetersizlik yüzünden çok eskiden beri yok olmaya mahkum olmaları ve hâlâ uygun şekilde akıtılmalarının sağlanamaması üzücüdür. Bu sulara göre Halkapınar suyu gerçekte pahalı ve biraz da sodalı ise de düzensiz olarak her eve gelmesi ve su yolcu naz ve davranışı ve ara sıra bahşiş ve masraf zorluğu olmaması nedeniyle hakikaten teşekkürle layıktır”¹⁹

Her geçen sene göç almaya devam eden kentte su ihtiyacı giderek artarken, susuzluktan usanan yukarı mahalle sakinleri özellikle yerel yöneticiler üzerinde baskı kurmaya başladılar. Nihayetinde artık sorun içinden çıkılmaz bir hâl almaya başlayınca valilik duruma müdahale etmek zorunda kaldı. Vali, kendi başkanlığında bir komisyon kurarak,²⁰ yukarı mahallelerin su sorununu çözmek için çalışmalara başladı. Komisyon, çalışmalar kapsamında gerek şirket yetkilileri ile görüşerek gerekse inisiyatif kullanarak bir sonuca vardı. Bu sonuca göre; yukarı mahallelerden şirkete abone olacaklar tespit edilecek ve şirketin para kazanması garanti edilecekti.²¹ Ancak işler hiç de hesap edildiği gibi gitmedi. Şirket suyu Bayramyeri'ne kadar çıkardıktan sonra yine işi yokuşa sürmeye başladı. Bunun üzerine belediye devreye sokularak Bayramyeri'nin üst kısımlarında kalan bölgelere ise belediye araçlarıyla su taşınması kararlaştırıldı.

Bu arada belediye, yukarı mahallelerin yollarını da düzenleyerek şirketin su götürmeme bahanesini ortadan kaldırdı. Bunun üzerine şirket, yukarı mahallelerin suya kavuşma umudunu yeşertmişse de yine çeşitli bahaneler öne sürerek su sorununu sürüncemede bırakmıştır.

¹⁹ Raif Nezihî, a.g.e., 18. fasıkül, s. 6

²⁰ Ahenk 30 Haziran 1910

²¹ Erkan Serçe, a.g.e., s. 127

Ve yıllardır süren su sorunu, İzmir özelinde Cumhuriyet dönemine bırakılan bir miras olarak kalmıştır. Ki bu mirasta şirketin payı oldukça büyüktür. Nitekim Cumhuriyet döneminde “*İzmir Osmanlı Su Şirketi*” olan adını “*İzmir Suları Türk Anonim Şirketi*” olarak değiştirmenin dışında hiçbir gelişme göstermeyen şirketin sorunun devam etmesine neden olan tutumu bu dönemde de devam ettiği için 1944 yılında yürürlüğe konulan Bakanlar Kurulu kararıyla imtiyazı elinden alınmış ve İzmir'deki faaliyetleri sona ermiştir.

CUMHURİYET DÖNEMİ İZMİR'İNDE SU POLİTİKASI

9 Eylül 1922'de işgalden kurtulan İzmir, 13 Eylül 1922'de tarihe “*Büyük Yangın*” olarak geçen felaketle karşı karşıya kaldı. O dönem İzmir'inin önemli bir bölümü yangından etkilenerek adeta harabeye döndü. “*Güzel İzmir*”de yaşanan bu felaket kentin yalnızca üst yapısını değil, aynı zamanda altyapısını da altüst etti. O nedenle ki üst yapı bağlamında kısmen, altyapı bağlamında ise tamamen “*yok*” hale gelen Cumhuriyet dönemi İzmir'inde su sorunu, altyapı sorunuyla birlikte ele alınmaya başladı.

Hiç kuşku yok ki harap hale gelmiş bir memleketi topyekûn bir sa-
vaştan çıkmış ülkenin kıt kanaat sağlanan olanaklarıyla yeniden
imar etmek kolay olmayacaktır. Bunun bilincinde olan yerel yöne-
ticiler de birçok konuda geçici çözümler üretmeye çalışmıştır. Alt-
yapıları tamir etmek yoluna gitmek ya da altyapı yetersizliği
nedeniyle özellikle yağışlı dönemlerde halkın haklı eleştirilerine
neden olan sel felaketlerini azaltmak için kum depoları açtırılması²²
gibi...

Cumhuriyet dönemi idarecilerinin imtiyaz sahibi şirketlere yönelik
tutumlarının önceki dönemlere nazaran daha sert olduğunu belirt-
memiz gerekmektedir. Öyle ki Cumhuriyet dönemi İzmir'inin ilk
belediye başkanı olan Şükrü Kaya, Kordon lağımlarını tamir ettir-
mekle yükümlü olan rıhtım şirketinin görevini yerine getirmemesi
üzerine adeta bir ultimatoma vererek gerekirse gerekli tamiratın be-
lediyenin yaptıracağını ve masrafların şirketten tahsil edileceğini be-
lirtmiştir.²³

²² Türk Sesi, 16 Temmuz 1923

²³ Erkan Serçe, a.g.e., s. 270

13 Eylül'de başlayan Büyük Yangın, İzmir'in altyapısını da yok etti.

Cumhuriyet döneminde yerel yöneticiler her ne kadar bütçedeki aslan payını su ve altyapı işlerine ayırsalar da sorun bir türlü çözüme kavuşmamıştır. Bu nedenle Hüseyin Aziz Bey'in (Akyürek) İzmir Belediye Başkanı olduğu dönemde "Hotzler" adlı şirkete bir kanalizasyon planı yaptırıldı. 25 Mayıs 1926'da sunulan plana göre şehir lağımları Kadifekale'den itibaren iki kola ayrılacak, batıda kalan kısmı Güzelyalı civarında, doğu ve kuzeybatıda kalan kısmı ise Alsancak civarında kurulacak tesislerde temizlenerek denize bırakılacaktı.²⁴ Ancak bir hayli masraflı olan bu iş de ne yazık ki maddi olanaksızlıklar nedeniyle uygulanamadı.

Her dönem bütçeden büyük pay ayrılmasına karşın, hatta İş Bankası'ndan çekilen kredinin de büyük bir kısmının altyapı işlerine ayrılmasına rağmen bu sorun İzmir'in gündeminde her zaman önemli bir yer tutmuştur.

²⁴ Erkan Serçe, a.g.e., s. 271

Altyapı hizmetlerinin yanı sıra temiz su sorunu da İzmir'in başlıca gündem maddelerinden birisi olmayı sürdürmüştür. Bütçe olanaklarının kısıtlı olmasının yanı sıra şehrin en önemli su kaynaklarından Halkapınar'ın özel şirket elinde olması, Vezir ve Osman Ağa sularının vakıflar tarafından yönetilmesi sıkıntının çözüme kavuşmasını engellemiştir. Bu nedenle 10 Mayıs 1926 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 831 sayılı Sular Hakkında Kanun biraz olsun yerel yöneticilerin elini rahatlatmıştır. Kanuna göre su vakıflarının tüm mal varlıklarının yanı sıra yetkilerinin belediyelere devredilmesi²⁵ öngörülmüştür. Bu, Vezir ve Osman Ağa sularının idaresinin ve sayısı 1350'yi bulan aboneliklerinin de bundan böyle belediyeye ait olduğu anlamına gelmekteydi.

1926 yılında İzmir Valiliği'ne atanan Kazım (Dirik) Paşa zamanında kentnin su sorununa yönelik önemli çalışmalar başlatılmıştır. İlk iş olarak Vezir ve Osman Ağa sularını şehre taşıyan eski boruların galvaniz borularla değiştirilmesi işine hız verilmiş, Temaşalık ve İkiçeşmelik²⁶ başta olmak üzere yukarı mahallelere giden hat ile birçok vatandaşın susuzluğu giderilmiştir. Bununla birlikte Eşrefpaşa civarında ve Mısırlı Caddesi'ndeki

Kentin su sorununu büyük ölçüde gideren dönemin İzmir Valisi Kazım Dirik

²⁵ Söz konusu kanunun birinci maddesinde şöyle denilmektedir: “Şehir ve kasabalarla köylerde ihtiyacı ammeye temine mahsus suların tedarik ve idaresi belediye teşkilatı olan mahallerde belediyelere, olmayan yerlerde Köy Kanunu mucibince ihtiyar meclislerine aittir”, Resmî Ceride (Gazete), 10.05.1926

²⁶ Anadolu, 8 Şubat 1927

(bugünkü İnönü Caddesi'ndeki) arsalarla yapılacak evlerin su ihtiyaçlarını karşılamak için de Kadifekale'ye su deposu inşa edilmesi kararlaştırılmıştır.²⁷

Bu tarihlerde Karşıyaka'da da en büyük sorunlardan bir tanesi su sorunudur. Karşıyaka Belediyesi de bu soruna çözüm bulmaya çalışır, ancak İzmir Belediyesi'nin karşısına çıkan maddi yetersizlik konusu, Karşıyaka Belediyesi'nin de karşısına çıkar. Karşıyaka'nın su sorununu çözme konusunda birkaç öneri gelir ki bunların içerisinde en çok kabul göreni şirket eliyle Halkapınar suyunun getirilmesidir. Ancak su şirketinin bu çözüme yanaşıp yanaşmayacağı konusunda şüpheler vardır. Nitekim o dönemde İzmir Milletvekili olan Ahmet Enver (Özgen) Bey, 22 Eylül 1929 tarihli Anadolu Gazetesi'nde kaleme aldığı bir yazıda bu konuda şu ifadelerle yer vermiştir:

“Nasıl yapmalı da Karşıyaka'ya su getirmeli?..

Paranız var mı?

Hayır!

Bütçeniz ne kadar?

Altmış, altmış beş bin lira içinde!..

Bu paradan her sene meselâ on beş bin lira kadarını tasarruf edebilir misiniz?

Mümkün değil. Çünkü bu bütçe ile ancak Karşıyaka'nın hergünkü beledi ihtiyaçlarını temin edebiliyoruz!..

Alışverişte hissiyatın mevkiî olmadığını söylemeğe hacet yoktur. Hususile ki bu işi yaptırmak istediğimiz müessese bir anonim şirkettir ve bu şirket, cebir ile değil, his ile hiç değil, ancak menfaat ile harekete getirilebilir. Sermayedar hesap

²⁷ Anadolu, 14 Teşrinisani 1929

eder ki, evvelâ parasının faizini temin etsin. Saniyen; amorti ayırsın. Salisen; işletme masrafını çıkarsın. Rabian; para kazansın...

*... Netice olarak, Karşıyaka Belediyesi'nin, daha doğru bir ifade ile Karşıyakalıların bu işi başarmalarından başka çare kalmıyor*²⁸

Görüldüğü üzere su konusu, yalnızca İzmir'in merkezinde değil, çevresinde de önemli bir sorun halini almıştır. Ancak 1930 yılında Karşıyaka'nın İzmir Belediyesi'ne bağlanması, henüz kent merkezindeki sorunu tam anlamıyla çözememiş olan belediyenin "su sorunu sahasının" genişlemesine neden olmuştur.

1931 yılında, belediyenin yönetimine bırakılan su kaynaklarının her türlü işlerini yürütmek ve özel şirketin uhdesindeki işleri de denetlemek üzere belediye bünyesinde Fen İşleri Dairesi'ne bağlı Su Şubesi kurulmuştur.²⁹ Bu şubenin kurulması, sorunun çözümü noktasında işlerin hem daha hızlı ilerlemesini sağlaması hem de dönemin yerel yöneticilerinin bu meseleyi ne kadar önemstediklerini göstermesi bakımından oldukça önemli bir gelişmedir.

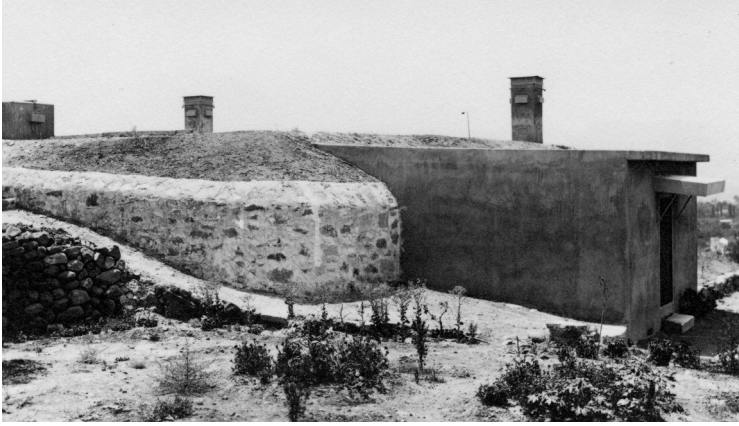
Bu gelişmeler kısa sürede sonuç vermiş olacak ki Karşıyaka Su Projesi ihalesini kazanan ve İzmir Belediyesi ile 12 Haziran 1933'te sözleşme imzalayan Pont Mousson firması,³⁰ Şubat 1934'te başladığı çalışmaları kısa sürede tamamladı ve 1 Temmuz 1935³¹ tarihi itibarıyla Karşıyaka tam anlamıyla suya kavuşmuş oldu.

²⁸ Anadolu, 22 Eylül 1929

²⁹ Erkan Serçe, a.g.e., s. 233

³⁰ Erkan Serçe, a.g.e., s. 302

³¹ Anadolu, 2 Temmuz 1935

Karşıyaka'ya can veren Yamanlar Suyu'nun depolandığı yer

Bu arada Yamanlar sularının depolanarak Karşıyaka'ya iletilmesi ile ilgili olarak 1933 yılına ait vilayet istatistiğinde şöyle denilmektedir:

“İzmir'in en güzel ve şirin bir sayfiyesi olan Karşıyakaya Yamanlar dağından 157,000 lira sarfedilmek suretile en sıhhi ve asri bir tesisat ile gayet leziz ve dört mikyası ma'da bir su getirilmektedir. Bu suyun açılma resmi 27 Ağustosta (1934) Başvekil İsmet Paşa Hazretleri tarafından yapılacaktır”³²

Bütün bu çalışmalara karşın 1940'lı yılların başında Karşıyaka'nın suyu abonelerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalınca, Vezir ve Osman Ağa suları ile Halkapınar suyundan alınacak destekle yöre halkının ihtiyaçlarının giderilmesi düşünülmüştür. Ancak şirketin işi yokuşa süreceği biliniyordu. Ayrıca İzmir'in merkezinde de hala yukarı mahallelerin su sıkıntısı tam olarak giderilebilmiş değildi.

³²Bülent Durgun, Erken Cumhuriyet Dönemi İzmir Ekonomisi 1923 – 1938, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı, Birinci Basım, İzmir 2012, s. 320 – 321

Cumhuriyet Dönemi'nde kentin su ihtiyacını karşılamak üzere açılan bir çeşme

1943 yılında 19.270 metre su yoluna sahip belediye, 2763 aboneye hizmet verirken, kentin muhtelif yerlerine kurduğu 171 çeşmeyle susuz vatandaşların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktaydı. Hal böyle olunca İzmir'deki su sıkıntısının çözümü için tüm su denetiminin ve işletiminin tek elde toplanmasından başka bir çare kalmıyordu.

Nitekim 5 Haziran 1944 tarihinde kabul edilen ve 14 Haziran 1944 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan yasa gereğince İzmir Suları Türk Anonim Şirketi, Nafia Vekaleti tarafından kamulaştırılmış ve ardından İzmir Belediyesi'ne devredilmiştir.³³

Böylelikle hem İzmir'deki suların işletim hakkı bütünüyle millileştirilmiş hem de her türlü su ve altyapı hizmetinin tek elden yürütülmesi sağlanmıştır.

³³ Resmî Gazete, 14 Haziran 1944

ESHOT'TAN İZSU'YA İZMİR'DE SUYUN SERÜVENİ

14 Haziran 1944'te yürürlüğe giren “*İzmir Suları Türk Anonim Şirketinin satın alınmasına ve devrine dair kanun*”la 1 Ocak 1945 tarihinden itibaren kentteki su idaresini bütünüyle kontrolü altına alan İzmir Belediyesi, söz konusu kanunun 6. maddesine dayanarak³⁴ su işlerini kısa adı E.S.H.O.T. olan ve bugün yalnızca ulaşım alanında hizmet veren Elektrik, Su, Havagazı, Otobüs, Tramvay İşletmeleri Genel Müdürlüğü bünyesinde yürütmeye başlamıştır.

Şirketin kamulaştırılmasından sonra Halkapınar Suyu'nu işletme hakkını elde eden ve önemli bir su kaynağı kazanmış olan İzmir Belediyesi, sistemin daha geniş bir alana yayılması için çalışmalara başlamıştır. Zira, Halkapınar'dan elde edilen su, kentteki sıkıntıyı sona erdirecek miktardaydı. Nitekim Suad Yurdkoru da henüz şirket kamulaştırılmamışken kaleme aldığı Şehir Rehberi'nde Halkapınar Suyu ile ilgili olarak “*Menba'ların verdiği su miktarı bu günkü şehrin sarfiyatından 10 misli daha fazlasını temin edecek vaziyettedir*”³⁵ demektedir.

İzmir Belediyesi, 1950'li yıllarda altyapı çalışmalarıyla birlikte kentin su ihtiyacını gidermeye yönelik çalışmalarını sürdürürken, 1960'lı yılların başından itibaren yoğun bir “göç” dalgasıyla karşı karşıya kalan kentte etkileri bugüne uzanan yeni bir felaket baş göstermeye başlamıştır: *Körfez Kirliliği...*

³⁴ Kanunun 6. maddesinde şu ifadeler yer almaktadır: “*Muvakkat idare, işletmeyi, işletmeden mütevellit bütün hak ve vecibeleriyle birlikte 1/1/1945 tarihinde İzmir Belediyesine dev eder. Belediye bu hizmete ait işleri ve lüzum gördüğü takdirde uhdesinde bulunan diğer su tesislerini, bu kabil müesseseler için umumi bir işletme kanunu çıkıncaya kadar mülhak bütçeli bir müessese veya hesapları ayrı tutulmak şartıyla diğer âmmeye hizmetleriyle birleştirerek mülhak bütçeli müşterek bir müessese halinde idare eder*”. Resmi Gazete, 14 Haziran 1944

³⁵ Suad Yurdkoru, a.g.e., s. 133

Halkapınar Su Fabrikası ile Kadifekale Su Deposu arası 500 mm'lik isale hattı tefrişatından bir görünüş

1960 yıllarda artan nüfus ve sanayileşme hem yeni su kaynakları arayışını hem de suyun kirlenmesine karşı yeni önlemler almayı zorunlu kılmıştır. Bu zorunluluklardan ötürü harekete geçen Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, 1969 yılında Camp – Harris – Massera Grubu'na yeni içme suyu kaynakları ve atıksuların bertarafı konusunda bir İzmir Projesi Master Planı hazırlatmıştır. “*Camp Harris Masera Master Planı*” adını taşıyan plana göre Göksu, Göldeğirmeni ve Sarıkız pınarlarından kente temiz su sağlanması öngörülürken, atıksu konusunda da İzmir'de oluşan atıksuların bir kuşaklama kanalı yoluyla toplanarak Çiğli'de arıtılması ve orta körfeze derin deşarj yöntemiyle boşaltılması önerilmiştir.³⁶ Bu plan, “*Büyük Kanal Projesi*”nin ilk nüvesini oluşturması bakımından önemlidir.

³⁶ TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, İzmir Çevre Durum Raporu 2016, Haziran 2016

Bununla birlikte bir diğer çalışma da 1977 - 1981 yıllarında yapılan “Holder - Su Yapı Master Plan Revizyonu”dur. Bu plan revizyonuna göre ise Çiğli Havaalanı'nın kuzeyinde inşa edilecek konvansiyonel bir aktif çamur tesisinden çıkacak arıtılmış suların bir kanal vasıtasıyla Gediz Nehri'ne iletilmesi öngörülmüştür.

Bu arada 11 Aralık 1980 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Milli Güvenlik Konseyi'nin 34 nolu kararı ve 08 Aralık 1981 tarihinde yine Resmi Gazete'de yayımlanan “Büyük Şehirlerin Yakın Çevresindeki Yerleşim Yerlerinin Ana Belediyelere Bağlanmaları Hakkında Kanun” ile İzmir Belediyesi'nin sorumluluk sahası genişlemiştir. Bu da artık Bornova, Karşıyaka, Altındağ, Balçova, Buca, Büyükçiğli, Gaziemir, Güzelbahçe, Gültepe, Işıkkent, Pınarbaşı ve Yeşilyurt Belediyelerinin yanı sıra Balatçık, Doğançay, Örnekköy ve Uzundere köylerini içerisine alan büyük bir sahanın sorunlarının da İzmir Belediyesi'ne devredildiği anlamına gelmektedir. Ki temiz içme suyu temin etme ve altyapı sorunları da bunlara dahildir. Bu nedenle İzmir'in su ve altyapı işlerini yürüten ESHOT yeni bir yapılanmaya giderek, mevcut Merkez, Yenişehir ve Eşrefpaşa Şube Şefliklerine ilaveten, Buca, Narlıdere, Bornova ve Karşıyaka'da da yeni şube müdürlükleri oluşturmuştur.

1980'li yıllarda daha belirgin bir şekilde gözlenmeye başlayan körfez kirliliği ve bu kirliliğe bağlı olarak ortaya çıkan kötü koku, İzmir'deki su sıkıntısının da önüne geçerek uzunca bir süre kentin ana gündemini işgal etmiştir. Öyle ki bu konuda yukarıdaki çalışmaların yanı sıra Dokuz Eylül Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü tarafından bir fizibilite etüdü yapılmış ve bu etüde istinaden Su-Yapı-Black & Veatch International Master Plan Raporu hazırlanmıştır. Ve bu sorunu gidermekle birlikte kentin hem altyapı atılımı gerçekleştirmek hem de tam anlamıyla temiz suya kavuşmasını sağlamak için yeni bir lokomotif ihtiyacı duyulmuştur.

İzmir'de Suyun Lokomotifi: İZSU

1970'li ve 1980'li yıllarda şehrin sanayisinin gelişmesi, nüfusunun artması ve suyun yanı sıra artan altyapı ihtiyaçları, ulaşım ile birlikte diğer altyapı hizmetlerinin bir arada yürütüldüğü bir idare olan E.S.H.O.T.'ta bir şube olarak hizmet veren su idaresinin, müstakil bir hizmet olarak ele alınmasını zorunlu kılmıştır.

Bu zorunluluk üzerine daha önce İstanbul'da kurulan İSKİ benzeri bir yapının İzmir'de de tesis edilmesine karar verilmiş ve 11 Mart 1987 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla Ankara ve Adana Büyükşehir Belediyeleri ile eş zamanlı olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek üzere bir kurum kurulmuştur.

25 Mart 1987 tarih ve 19411 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan kanunun birinci maddesinde kısa adı "İZSU" olan kurumun tesisini müjdeleyen ifadeler aynen şu şekilde geçmektedir:

*"Ankara, İzmir ve Adana Büyükşehir Belediyeleri'nde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek üzere Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü ve Adana Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur"*³⁷

Söz konusu kanun gereğince 01 Nisan 1987 tarihinde resmen çalışmalarına başlayan İZSU'nun ilk yönetim kurulunda İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Burhan Özfatura'nın başkanlığında,

³⁷ Resmî Gazete, 25 Mart 1987

Tahtalı Barajı, İzmir'in en önemli su kaynaklarından birisidir

Genel Sekreter A. Galip Halıcı, Genel Müdür Vekili Atilla Koruyan ve Genel Müdür Yardımcısı Yılmaz Yaran yer almıştır.

Böylece 19. yüzyılın sonlarında başlayan İzmir suyunun idaresi, yaklaşık yüzyıl sonra gerçek anlamda kurumsal bir yapıya kavuşmuştur.

Mevcut çalışmaların tümünü devralan İZSU, Büyük Kanal Projesi başta olmak üzere sürekli büyümeye devam eden kentin su ihtiyacını karşılama ve altyapı hizmetlerini artırma hususunda çalışmalarını sürdürmüştür. Özellikle bu dönemde üst yapı bağlamında Devlet Su İşleri ile ortaklaşa yürütülen çalışmalarla 1997 yılında tamamlanan Tahtalı Barajı, kentin en önemli su kaynağı haline gelmiştir.

İçmesuyundaki bu gelişmeye karşın altyapı anlamında kent ne yazık ki bir türlü istenilen noktaya gelememiştir.

Kent merkezinde atıksu şebeke sisteminin büyük ölçüde yapılmasına rağmen Büyük Kanal Projesinin tamamlanamaması nedeniyle körfez kirliliğinin önüne geçilememiştir.

Ancak 2000'li yıllar İzmir için bu anlamda bir milat olmuştur. Bu dönemde İZSU'nun önderliğinde yapılan çalışmalar, İzmir'i, sağlıklı su temini ile vatandaşlara güven veren, bataklıkları mesire alanına dönüştürülmüş, dereleri temizlenmiş, kötü kokudan eser kalmamış, daha da önemlisi "*Yüzülebilir Körfez*" hedefiyle kendisine yepyeni bir vizyon oluşturmuş bir kent haline getirmiştir.

İzmir'de Yeni Bir Başlangıç:

MİLENYUM'DA İZMİR'İN SU POLİTİKASINDA YENİ ATILIMLAR

2000'li yıllar İzmir'in politikasında atılımların yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde gerçekleştirilen atılımları Atıksu Atılımları, İçmesuyu Atılımları, Yönetişim Atılımları ve Çevreci Atılımlar olarak dörde ayırabiliriz:

Atıksu Atılımları:

2000'li yıllar İZSU'nun İzmir'deki altyapı yatırımlarının doruğa ulaştığı yıllar olmuştur. Kuşkusuz bu dönemde elde edilen en büyük başarı Büyük Kanal Projesi'nin büyük ölçüde tamamlanmış olmasıdır.

1969 yılında Camp-Harris-Massera Master Planı ile başlayan ve 2000 yılına kadar toplam 530 milyon dolar yatırım yapılmış olan Büyük Kanal Projesi'ne yönelik çalışmalar son aşamalara doğru daha da büyük hız kazanırken, proje kısa sürede sıradan bir altyapı pro-

Bir zamanlar bataklık olan Meles Deltası, İZSU'nun çalışmaları sonucu kentin çekim merkezi olan bir mesire alanına dönüşmüştür

Çiğli Atıksu Arıtma Tesisi, kapasitesiyle Türkiye'nin en büyük ileri biyolojik prosese sahip tesisidir.

jesi olmanın ötesine geçerek körfezi yeniden hayata döndüren ve böylelikle kentin çehresini değiştirme iddiasına sahip bir entegre çalışmaya evrilmiştir.

Büyük Kanal Projesi ile bağlantılı olarak en önemli gelişmelerden birisi de Meles Deltası'nın ıslahı ve deltanın bugün İzmirliilerin en çok ziyaret ettiği mesire alanlarından birisi haline getirilmesi olmuştur. Bir zamanlar ölümcül denilebilecek hidrojen sülfür gazı üreten bir bataklığı andıran Meles Deltası, bugün İzmir'in güzel yüzünü simgeleyen bir prestij abidesine dönüşmüştür.

Yağmur ve yüzeysel su drenajlarının yapılması, kanalizasyon bakım-onarımı, galeri mecrâ hatlarının temizliği, dere ıslahları ve zemin iyileştirme çalışmalarının yanı sıra Büyük Kanal Projesi'nin en kritik bileşenlerinden olan ana kuşaklama hatlarının tamamlanmasıyla ve Türkiye'nin en büyük ileri biyolojik prosese sahip Çiğli Atıksu

İZSU'nun gerçekleştirdiği altyapı çalışmalarından görüntüler

Arıtma Tesisi'nin devreye girmesi ile İzmir Körfezi'ne atıksu akışının tamamen kesilmesi, 2000'li yıllarda İzmir'in altyapı sorununu büyük ölçüde çözen gelişmeler olmuştur.

Günümüzde İZSU, Selçuk'tan Dikili'ye, Çeşme'den Kiraz'a İzmir'in dört bir yanına yayılmış 38'i biyolojik, 6 tanesi doğal ve 18 tanesi ileri biyolojik nitelikler taşıyan 62 adet Atıksu Arıtma Tesisi'yle yıllık 320 milyon metrekübü aşkın atıksuyu arıtarak hem bu suların körfeze, dolayısıyla da kente zarar vermesini engellemiş hem de Türkiye'de bu alanda öncü kurum olma konumunu korumuştur.

Bu arada yağmursuyu drenaj hatlarını yeniden yapılandıran ve böylelikle yağmursularının denize döküldükleri yerlerde olası su taşkınlarını önlemeyi planlayan İZSU, hem atıksu arıtma tesislerinin verimini arttırmak hem de kanalizasyon sistemindeki yükü azaltmak amacıyla birleşik sistem kanalizasyon şebekelerinin ayrıştırılmasına yönelik proje geliştirmiştir. Projeye göre kentin yağmur suları ile atıksularının birbirine karışmadan bertaraf edilmesi sağlanacak, kentin altyapı sisteminde bir rahatlama söz konusu olacaktır.

İzmir Körfezi'ndeki dıp tarama çalışmalarından bir görüntü

Ayrıca 2014 yılından itibaren İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırlarına dahil edilen yerleşim yerlerinin altyapı sorunlarının giderilmesine yönelik çalışmalar arttırılmıştır. Nitekim 2016 yılında gerçekleştirilen 186.12 kilometrelik kanalizasyon imalatının önemli bir kısmı bu yerlere ayrılmıştır.

Büyük Kanal Projesi'ni büyük ölçüde hayata geçiren İZSU, gerçekleştirdiği altyapı çalışmalarıyla entegre bir biçimde hayata geçirdiği üstyapı atılımlarıyla projeyi “Yüzülebilir Körfez” iddiasına kavuşturmuştur. Nitekim, bu iddia son zamanlarda uluslararası otoritelerin de dikkatini çekmiş ve takdirini kazanmıştır.

2000 yılında Ragıp Paşa Dalyanı'nın yıkılmasıyla birlikte özellikle körfezin iç kısmında yeniden sirkülasyonun sağlanması ve ekosistemin canlanmaya başlaması, bu iddianın gerçekleşme ihtimalini yükseltmiştir. 1990'lı yıllarda artan kurumsal işbirliklerini özellikle körfez kirliliğinin yok edilmesi ve “Yüzülebilir Körfez” hedefine ula-

İzmir Körfezi'ndeki ekolojik canlılık yeniden hareketlenmeye başlamıştır

şabilmek için Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, TCDD ve TMMOB başta olmak üzere konusunda uzman kurum ve kuruluşlarla birlikte hareket edilmiştir. Günümüzde de yine bu kurumlarla işbirliği çerçevesinde Oşinografik İzleme Projeleri'yle körfezdeki kirlilik oranı ve canlılık sürekli takip edilerek, kontrol altında tutulmaktadır.

Ayrıca Türkiye'de ilk kez İzmir'de kullanılan amfibik iş makinesinin yanı sıra İZSU'ya ait tarama gemisi olan MELTEM İZMİR ve İMBAT İZMİR römorkörü ile Denizdibi Tarama Başmühendisliği'ne ait DLH-KAZAR ve ÇAMUR adlı gemiler körfezin temizlenmesinde önemli bir yer edinmişlerdir.

Bununla birlikte geçtiğimiz yıl tamamlanan Homa Dalyanı'nın rehabilitasyonu projesi de İzmir Körfezi'ndeki canlılığa olumlu katkılar sunmuştur.

Yine TCDD ile ortaklaşa olarak gerçekleştireceği "İzmir Körfezi ve Limanı Rehabilitasyon Projesi"nin ÇED onayı almasıyla birlikte körfeze yönelik çalışmalarını hızlandıran İZSU, körfezin kuzey aksında açtıracağı 13,5 kilometre uzunluğa ve 8 metre derinliğe sahip sirkülasyon kanalı ile Yüzülebilir Körfez hayaline bir adım daha yaklaşmış olacaktır.

Yüzülebilir Körfez Projesi'nin en önemli ayaklarından olan Homa Dalyanı'ndaki çalışmalardan bir görüntü

Tüm bunların yanı sıra, kentin merkezinde mevcut altyapı sistemi ve derelerin iyileştirilmesine yönelik 2054 yılına kadar rehber olacak yeni altyapı planlaması oluşturacak, günümüz ihtiyaçlarının daha modern yöntemler, mühendislik uygulamaları ile karşılanması amacıyla “İzmir ili Metropol alanı Atıksu-Yağmursuyu ve Dereler Master Planı” adı altında geleceğe yönelik planlama çalışmaları yürütülmektedir.

İçmesuyu Atılımları:

İZSU'nun önemli atılımlardan bir tanesi de içme suyudur. Tarihin her döneminde önemli bir problem haline gelen içme suyu üretimi, 2000'li yılların başlarında yapılan yatırımlarla önemli ölçüde çözüme kavuşturulmuştur.

İzmir'in her mahallesine hizmet götüren İZSU, vatandaşları sağlıklı içme suyuna kavuşturuyor

2000'li yılların başında 700 km²'lik bir alandan sorumlu olan İZSU, 2004 yılında 5216 sayılı "Büyükşehir Belediyesi Kanunu"nun yürürlüğe girmesiyle birlikte 6200 km²'lik bir alandan sorumlu haline gelmiştir. Genişleyen sınırları içerisinde, mevcut içmesuyu altyapı durum tespitleri yapılmış, içmesuyu çalışmaları açısından problemlerin ve talebin en fazla olduğu bölgelerden başlamak üzere su kaçaklarını azaltma, asbest, galvaniz boru değiştirme vb. amacıyla proje hazırlama ve yapım çalışmaları yatırım programı kapsamında gerçekleştirilmiştir. Kent merkezindeki yatırımlarını yeni bağlanan yerlere de götüren İZSU, bu alanda büyük hizmetler gerçekleştirerek halkın takdirini kazanmıştır.

2014 yılında hayata geçirilen 6360 sayılı "Bütünşehir Yasası" ile hizmet sahası 12012 km²'ye genişleyen İZSU, kurduğu hizmet ağıyla kentte 1.691.000'e ulaşan aboneye içme suyu temin etmektedir.

Yeraltı ve yer üstü su kaynaklarını kullanarak İzmirliilerin su ihtiyacını karşılayan İZSU,³⁸ kurduğu 8 adet içme suyu arıtma tesisi, 3 adet arsenik arıtma tesisi ve kırsal bölgelerde faaliyet gösteren 36 adet (paket) arıtma tesisi sayesinde vatandaşlarının “TS 266 İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik”te belirtilen standartlara uygun su içmesini sağlamaktadır. Daha da önemlisi su kalitesinin sağlığa elverişli seviyede

tutulabilmesi için her gün periyodik olarak alınan numunelerdeki çeşitli parametreler, Türkiye’deki su ve atıksu idareleri içinde akreditasyon belgesine sahip ilk kamu laboratuvarları özelliğine sahip olan İZSU’ya ait laboratuvarlarda analiz edilmektedir.

Her gün yüzlerce noktadan numune alan İZSU, bunları Türkiye'nin ilk akreditasyon belgesine sahip laboratuvarlarında inceliyor

Bununla birlikte su sıkıntılarının yaşandığı yerlerde sondaj çalışmaları yaparak halkın ihtiyaçlarını gideren İZSU, 2004 - 2015 yılları arasında 300’ü aşkın sondaj kuyusu açmıştır. Küresel ısınmanın bir sonucu olarak bölgede azalan yağışlar ve yaşanan kurak yıllar nedeniyle su kaynaklarındaki bu azalmaya rağmen şehir içi su dağıtım şebekelerinde yapılan yenilemeler ve su tasarrufu kampanyaları ile İzmir’de su sıkıntısı yaşanmamıştır. Hatta 2016 yılında son yılların en yüksek su üretim seviyesine ulaşılmıştır. Ayrıca İZSU, su temini konusunda geleceğe yatırım yapmayı da sürdürerek Bostanlı, Değirmendere ve Çamlı Barajları ile kentin su ihtiyacını karşılamayı planlamaktadır.

³⁸ 2016 yılının ilk 8 aylık bölümünde İzmirliilere verilen suyun %54’ü yeraltı derin-kuyu kaynak sularından %46’sı ise yüzeysel su kaynaklarından temin edilmiştir.

Gördes Barajı'ndaki suyu kentimize getirecek olan iletim hattı çalışmalarından bir görüntü

Ayrıca kentteki kuyuların ve barajların planlanmasının yanısıra yeraltı su üretim kaynağı olarak kullanılan Sarıkız, Göksu, Menemen ve Halkapınar Derinkuyularının 1998 yılından beri rasat seviyeleri sürekli gözlem altında tutularak, kuyu verimini artırmaya yönelik sürekli bakım çalışmaları ile sağlıklı bir şekilde işletilmeye devam edilmesi, Manisa - Gördes'te bulunan Gördes Barajı sularının kente getirilmesi ve Sarıkız İçmesuyu Arıtma Tesisinde arıtılarak içmesuyu standartlarında İzmir kentine ulaştırılması dikkate değer çalışmalar olarak önem arz etmektedir.

Görüldüğü üzere içmesuyu temini konusunda yeni kaynak arayışları sürdürülürken, bu konuda sürekli bir başarı elde edilmektedir. Bununla birlikte, İzmir İçme Suyu Master Plan çalışmaları kapsa-

mında, İZSU Genel Müdürlüğü'nün görev ve yetki sınırları içindeki yerleşim birimlerinde proje hedef yılı 2050 için yapılan projeksiyonla bulunan nüfusun ihtiyacı olan içme suyunun hangi kaynaklardan ne miktarda sağlanacağı belirlenmiş ve bir yatırım programı önerilmiştir. Mevcut yeraltı suyu kaynakları ile mevcut ve geliştirilen yüzey suyu kaynakları değerlendirilmiş ve ihtiyacın karşılanamadığı durumlarda gelişen teknolojik koşullara bağlı olarak deniz suyunun arıtılarak kullanılması fikri ağırlık kazanmaya başlamıştır. Öyle ki önümüzdeki 35 yıla dair belirlenen hedefler kapsamında 2050 yılında kentin su ihtiyacının 1/2'den fazlasının yüzey suyu kaynaklarından, 1/3'ünün yeraltı suyu kaynaklarından ve yaklaşık 1/10'unun da deniz suyu arıtma tesislerinden karşılanması öngörülmüş ve çalışmalara başlanılmıştır.

Bir yandan 5216 sayılı yasa gereğince sorumluluk sahasına giren 21 ilçenin şebeke yenileme çalışmalarını büyük oranda tamamlayan İZSU, öte yandan 6360 sayılı yasayla bağlanan diğer 9 ilçede ise bu çalışmalarını sürdürmektedir.

Hiç kuşku yok ki içmesuyu politikasında yapılan çalışmalar yalnızca şebeke yenileme ve su temin etmeyle sınırlı değildir. Su kayıplarının en asgari seviyeye indirilmesine yönelik çalışmalar, arızaların önüne geçilmesi için alınan tedbirler ve oluşan arızaların en kısa sürede giderilmesi gibi hususlar da İZSU'nun içmesuyu politikasının en temel bileşenlerindedir.

Yönetişim Atılımları:

Bir yandan hem personel ağını arttıran hem de teknik donanımını günün koşullarına göre geliştiren İZSU, yalnızca kentlilerin temiz suya kavuşmasını sağlayan bir kurum değil, hizmet yapısı, binaları, laboratuvarları, teknik birimleri başta olmak üzere her türlü üst yapı donanımıyla hemşehrilerine güven veren bir kuruluş olmayı başarmıştır.

İZSU'nun içme suyu dağıtım sisteminin ana omurgasını SCADA oluşturmaktadır

Birçok konuda Türkiye’de öncü kurum olma özelliği taşıyan İZSU, tüm dünyada yaşanan teknolojik gelişmeleri yakından izlemiş ve söz konusu gelişmelerin nimetlerinden azami ölçüde faydalanmayı bilmiştir. Bunun en önemli örneği de kısa adı “SCADA”³⁹ olan su dağıtım sistemidir.

2000 yılında faaliyete giren bu sistem, fiziksel, kimyasal, elektriksel ve konumsal değer ölçümleri yaparak, İzmir’deki su dağıtım sisteminin altyapısını oluşturan bütün su kaynaklarının yanı sıra depolar ve pompa istasyonları üzerinde tam hakimiyet kurulmasını sağlamaktadır.

³⁹ Supervisory Control And Data Acquisition (“Uzaktan Kontrol ve Kumanda” olarak Türkçeleştirilebilir)

Kısaca “*Optimum İşletme*” olarak adlandırabileceğimiz, güvenli dağıtım, sürekli izleme, anında kumanda, ekonomik ve güvenli işletim modeliyle çalışan bu sistem sorumluluk sahasının genişlemesine paralel olarak sürekli güncellenerek geliştirilmiştir. Öyle ki bu sistem, su dağıtım sisteminin merkezden kontrol edilmesinin yanı sıra suyun kalite kontrolünden kaynakların verimli kullanımına, personel verimliliğinden arıza tespiti ve önlemlerine, su kaçaklarının azaltılmasından saha ve tesis güvenliğine kadar birçok konuda sağladığı faydalarla günümüzde İZSU’nun can damarı haline gelmiştir.

Türkiye’de “*Çevrimiçi İzleme Sistemi*”ni de hayata geçiren ilk kurum olan İZSU, sahip olduğu network ağıyla da çağa ayak uydumayı başarabilmiştir. Kurum, altyapı, üstyapı, dere güzergahları, sanat yapıları ve mülkiyeti idareye ait taşınmazların grafik ve öz nitelik bilgilerinin depolandığı Coğrafi Altyapı Bilgi Sistemi ve bunun gibi Elektronik Belge Yönetim Sistemi altyapısıyla bilişim teknolojilerini en verimli şekilde kullanmakla kalmamış, görme engelli abonelere yönelik su faturalarını internette ödeyebilme olanağı tanıyarak bir nevi sosyal sorumluluk projesi niteliğinde hizmetler sunmaya başlamıştır. Hatta günümüzde abonelerinin cep telefonları ve tablet bilgisayarlar üzerinden faturalarını ödeyebilme olanağının yanı sıra abonelik işlemleri hakkında bilgiler ile çeşitli kurumsal bilgilere ulaşılabilmesini sağlayarak vatandaşların işlemlerine hız, kendilerine de zaman kazandırmıştır.

Çevreci Atılımlar:

İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin önde gelen kurumlarından olan İZSU, yatırımlarını ekolojik dengeyi esas alan, çevreci bir anlayışla sürdürmektedir. Hatta kurumun bugüne kadar yaptığı yatırımlarla halkın yalnızca temiz suya ulaşmasını değil, aynı zamanda temiz havaya erişmesine de önemli katkılar sağladığını söylememiz müm-

İZSU'nun Tahtalı Baraj Havzası'nda oluşturduğu koruluktan bir görünüm

kündür. Öyle ki Tahtalı Baraj Havzası, İnciraltı Kent Ormanı, Bornova ve Karşıyaka sırtları ile Çiğli Sasalı bölgesinde sayısı 1 milyonu bulan ağaç⁴⁰ dikimiyle İzmir'de adeta İZSU Ormanı oluşturması, bu konudaki en çarpıcı örneklerden bir tanesidir.

Ayrıca Avrupa Birliği Belediye Başkanları Sözleşmesi'ne taraf olan İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kentteki karbon salınımını %20 oranında düşürmeyi taahhüt etmesi üzerine çevreci yatırımlarına ağırlık veren İZSU, alternatif enerji kaynaklarına yönelmiş, özellikle atıksu arıtma tesislerinde Güneş Enerjisi Santralleri'nden faydalanarak hem enerji tasarrufu ile doğayı korumayı hem de maddi tasarruf sağlayarak vatandaşa hizmet noktasındaki yatırım gücünü arttırmayı hedeflemektedir.

⁴⁰ Bu ağaçlardan bazıları şöyle sıralanabilir: Fıstık Çamı, Kızıl Çam, Mavi Selvi, Kara Selvi, Halep Çamı, Demir Ağacı, İgde, Zakkum, Akasya, Defne, Japon Armudu, Kuru Üzüm Ağacı, Çınar, Sığla, Galicya, İhlamur, Sedir ve Meşe.

İZSU Havza Atıksu Arıtma Tesisinde Solar Çamur Kurutma Tesis ve Çiğli Çamur Çürütme ve Kurutma Tesis

İZSU'nun çevreci yatırımlarına bir diğer örnek de atıksu arıtma tesislerinde oluşan çamuru kurutarak alternatif yakıt veya hammadde elde etmek amacıyla Çiğli Atıksu Arıtma Tesis bünyesinde Çamur Çürütme ve Kurutma Ünitesi ile Havza Atıksu Arıtma Tesisinde Solar Çamur Kurutma Tesis'i'nin kurulması olmuştur. Söz konusu tesisleri 2014 yılında faaliyete geçiren İZSU, yakın zamanda bu üniteleri diğer atıksu arıtma tesislerine de kurarak büyük bir çevrecilik örneği sergilemiş olacaktır.⁴¹ Yine 2015 yılında Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile işbirliği yapılarak Çamur Çürütme ve Kurutma Ünitesi'nden elde edilen çamurların tarımsal faaliyetlerdeki kullanılabilirliğinin araştırılması, hatta bu konuda “Çamur Yönetimi Master Planı” adını taşıyan bir planın hazırlanması, “geri dönüşüm” yoluyla tabiat ananın yeniden ayağa kalkması umudunu yeşertmiştir.

İZSU, son zamanlarda atıksuların geri kazanılarak alternatif su kaynakları yaratma konusundaki çalışmalarına hız vermiştir. Böylelikle

⁴¹ Yalnızca Havza Solar Çamur Kurutma Tesis'i sayesinde 20 ayda 2 bin ton karbondioksitin atmosfere salınımı engellenmiş ve 1.3 milyon lirayı bulan nakliye tasarrufu sağlanmıştır.

SU HAYATTIR, BOŞA HARCAMAYALIM

"Su Hayattır"

temiz su kaynaklarının %72'sinin tarımsal sulamada kullanıldığı göz önünde bulundurulacak olursa, önemli bir kaynak tasarrufu sağlanmış olacaktır. Yine 2007 ve 2008 yıllarında başgösteren kuraklıkla birlikte İZSU'nun öncülüğünde başlatılan ve tüm ülkeye yayılan "Su Tasarrufu Kampanyası" ile hem hatırı sayılır dere-

cede su tasarrufu sağlanmış hem de etkisi bugünlere uzanan bir bilinç oluşturulmuştur. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin tarımsal sulamada damlama sisteminin kullanılmasına yönelik teşviklerinin bu bilincin sürmesine olanak tanıdığını söyleyebiliriz.

"Yüzülebilir Körfez" hedefiyle yürütülen İzmir Büyük Körfez Projesi'ne burada da değinmemiz mümkündür. Zira esas itibarıyla bütünleşik bir Geri Dönüşüm Projesi niteliği taşıyan tüm bu çalışmalar neticesinde; karasallaşma nedeniyle doğal özelliğini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya olan İzmir iç ve orta körfezinin kuzey kıyılarında sudaki oksijen miktarı artacak ve buna bağlı olarak İzmir Körfezi'ndeki balık çeşitliliğinin artması sağlanarak, ekolojik denge yeniden tesisine imkan tanınmış olacaktır. Bu vesileyle İzmirli bir yandan amatör ve profesyonel balıkçılık için kullanma fırsatını yakalayacağı İzmir Körfezi'nde profesyonel sporlara tanıklık ederken, öte yandan bizzat denize girerek "Çevreci" atılımların en müstesna örneğinin tüm dünyanın gözleri önüne serildiği bir şehirde yaşamının ayrıcalığını tadacaklardır.

SONUÇ

Evrenin var oluşundan bu yana “TABİAT ANA”nın canlılara sunduğu en büyük nimet olan su, medeniyetlerin doğuşuna öncülük etmiştir. Bu yüzdendir ki; suyun bulunduğu ve verimli kullanılabilindiği coğrafyalar birbirinden farklı birçok kültüre ev sahipliği yaparak “Medeniyetler Beşiği” haline gelmiştir, tıpkı İzmir gibi...

Özellikle bugünkü Halkapınar İZSU Tesisleri'nin bulunduğu yerde yer alan, Diana Hamamları'yla çeşitli mitolojik efsanelerde adını duyduğumuz İzmir, sahip olduğu su yollarıyla insanlığın bu büyük nimetten faydalanmasına olanak sağlamıştır. Nitekim eski su yollarının bir kısmında rastlanan kalıntılar, geçmişin izlerini günümüze taşıyan birer miras özelliğine sahiptir.

Antikçağlarda, Roma ve Bizans dönemleri ile Osmanlı hakimiyeti altında kentin belli başlı su kaynakları kullanılmıştır. Ancak 18. yüzyılda karşılaştığı depremlerle yıkılan İzmir, yeniden imar edilirken su yolları da ele alınmış ve kentte yaşanan ihtiyacına bağlı olarak Vezir ve Osman Ağa Su Yolları vasıtasıyla kente yeni su kaynakları kazandırılmıştır.

19. yüzyılda özellikle de tren yollarının yapılması ve limanın hareketlilik kazanmasına bağlı olarak sürekli göç almaya başlayan İzmir'de susuzluk sorun haline gelmiştir. Ve bu sorunun giderek içinden çıkılmaz bir hal aldığı dönemde su imtiyazı yoluna gidilmiştir.

Nitekim İzmir Osmanlı Su Şirketi'nin kurulmasıyla Belçikalılara verilen su imtiyazı, çoğunlukla zenginlerin oturduğu aşağı mahallelerin Halkapınar suyuna kavuşmasıyla görece olumlu bir hava yaratsa da daha çok dar gelirli olanların oturduğu yukarı mahallelerde oturan vatandaşların durumlarında bir değişiklik yaratmaması nedeniyle aslında sorunu kısmen çözen bir gelişme olduğu anlaşılmıştır.

Ve bu sorun, Cumhuriyet dönemine kalan bir miras olarak devam etmiştir.

Cumhuriyet döneminde de gerek içme suyu gerekse altyapı sorunlarının çözümü için büyük uğraşlar verilmiştir. Ancak bu defa önemli bir sorunla karşı karşıya kalınmıştır; maddi yetersizlik.

Kentteki Halkapınar suyunu özel şirket işletmeye devam ederken, yerel yöneticiler de Vezir ve Osman Ağa suları ile sorunu çözmeye çalışmıştır. Nitekim bu suların sorunu çözmede yetersiz kalması, Karşıyaka'nın da İzmir'e bağlanmasıyla artan su ihtiyacı, imtiyazı elinde bulunduran şirketin tutumu, suyun idaresinin tek elde toplanmasını elzem hale getirmiştir. Bu durum üzerine özel şirketin imtiyazına son verilerek İzmir suyunun idaresi İzmir Belediyesi bünyesinde kurulan E.S.H.O.T.'a verilmiştir.

1 Ocak 1945'ten itibaren İzmir'de suyun idaresini ele alan E.S.H.O.T., gerek içme suyu gerekse altyapı çalışmalarını 1 Nisan 1987'de İZSU'nun kuruluşuna değin sürdürmüştür.

1987 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulan 30 yıldır İzmirliilerin temiz içme suyu ve altyapı hizmetlerini kesintisiz bir şekilde sürdüren İZSU, bugüne kadar gerçekleştirdiği altyapı yatırımlarıyla "*Güzel İzmir*"ı adına yaraşır bir kent haline getirmeyi başarmış, hemşehrilerinin temiz ve kaliteli suya erişimini kesintisiz hale getirmiştir.

Suyun sağlık için vazgeçilmez ve gıda güvenliği için zorunlu bir kaynak olduğunun ve bu nedenle de suyun geleceğın en önemli kaynağını teşkil ettiğinin farkında olan İZSU, "*SU TASARRUFU*" kampanyaları yürüterek, bilinçlendirme çalışmaları yaparak ve su kirliliğiyile mücadele ederek İzmir'de binlerce yıldır süren su serüveninin binlerce yıl daha süreceğini müjdeleyen kurum olmuştur.

İZSU, Bilgi Çağı'nın bir gerekliliği olarak teknik donanımını en modern ve en işlevsel ekipmanlarla zenginleştirmiş, teknolojinin tüm nimetlerinden en azami şekilde faydalanarak hizmetlerin hem hızını hem de kalitesini arttırmayı başarmıştır.

Bununla birlikte alternatif enerji kaynaklarına yönelerek, çamur çürütme ve kurutma üniteleri örneğinde olduğu gibi “*geri dönüşüm*” üzerine projeler hazırlayarak ve ağaçlandırma çalışmaları yaparak doğaya can vermiştir.

Büyük Kanal Projesi'yle İzmir'in makus talihini tersine çeviren İZSU, bugün “*Yüzülebilir Körfez*” iddiasıyla tüm dünyanın dikkatini çeken, ülke çapında AB Standartları'nda atıksu arıtma tesislerinin yüzde 25'ini bünyesinde tutan İzmir'i bu alanda Türkiye'nin öncüsü haline getiren kurum olmanın haklı gururunu yaşamaktadır.

Kısacası; İzmirliyle, çevre ve insan sağlığını gözeterik, içme suyu ve atık su hizmetlerini kesintisiz olarak ve etkin, verimli ve kaliteli bir şekilde sürdürmek misyonuyla hareket eden İZSU, “*gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakma*” hedefi üzerine şekillendirdiği vizyonuyla bu alanda Türkiye'nin örnek kurumları arasına girmeyi başarmıştır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

DÖĞER, Ersin, İzmir'in Smyrna'sı Paleolitik Çağ'dan Türk Fethine Kadar, İletişim Yayınları İzmir Dizisi 4, İstanbul 2006

DURGUN, Bülent, Erken Cumhuriyet Dönemi İzmir Ekonomisi 1923 – 1938, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı, Birinci Basım, İzmir 2012

NEZİHİ, Raif, İzmir'in Tarihi, Haz. Erol Üyepazarcı, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı, Birinci Basım, İzmir 2001

SERÇE, Erkan, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İzmir'de Belediye (1868 - 1945), Dokuz Eylül Yayınları, 1. Baskı, İzmir 1998

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, İzmir Çevre Durum Raporu 2016, Haziran 2016

WEBER, Georg, İzmir'in Su Yolları, Haz. İlhan Pınar, Birinci Basım, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı, İzmir 2011

YURDKORU, Suad, İzmir Şehri Rehberi 1941, Meşher Matbaası, İzmir 1941

MAKALELER

AKTEPE, M. Münir, “İzmir Suları Çeşme ve Sebilleri İle Şadırvanları Hakkında Bir Araştırma”, Tarih Dergisi, Sayı:30, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul 1976

LAFLLI, Ergün, “Geç Antikçağ'da Smyrna'nın Su Yollarına İlişkin Bazı Belgeler”, II. Su Yapıları

Sempozyumu, Diyarbakır 16-18 Eylül 2011

GAZETELER

Ahenk

Anadolu

Hizmet

Resmi Ceride

Resmi Gazete

Türk Sesi

www.izsu.gov.tr